

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2019 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I C 312/18, Sąd Rejonowy w Brzezinach:

1. zasądził od A. W. na rzecz (...) sp. z o.o. S.K.A. w W. kwotę 304,60 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie licznymi od dnia 15 maja 2014 roku do dnia zapłaty,
2. oddalił powództwo w pozostałej części,
3. nie obciążył A. W. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz na rzecz (...) sp. z o.o. S.K.A. w W..

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana A. W., zaskarżając orzeczenie w części dotyczącej pkt 1. i 3., tj. zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda kwoty 304,60 zł oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Zaskarżonemu wyrokowi apelująca zarzuciła:

1. naruszenie art. 379 pkt 5 k.p.c., tj. pozbawienie strony pozwanej możliwości obrony swoich praw poprzez brak zawiadomienia pełnomocnika pozwanej o terminie rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku i faktyczne pozbawienie pełnomocnika możliwości wzięcia udziału w rozprawie, co uniemożliwiło pełnomocnikowi pozwanej złożenie wniosków dowodowych;
2. naruszenie art. 118 k.c. poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwot wynikających z faktur VAT o nr (...)/, (...) i (...), opiewających łącznie na kwotę 304,60 zł w sytuacji, gdy roszczenia te uległy przedawnieniu,
3. naruszenie art. 98 par 1 k.p.c. w zw. §2 pkt 53 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.0.1800) poprzez nieuwzględnienie wniosku o zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za postępowanie przed Sądem I instancji

W konsekwencji zgłoszonych zarzutów apelująca wniosła o uchylenie skarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, ewentualnie o zmianę skarżonego orzeczenia poprzez oddalenie powództwa w całości, skorygowanie kosztów postępowania przed Sądem I instancji zgodnie z ostatecznym wynikiem sprawy, lub zasądzenie od pozwanej kosztów zastępstwa procesowego z uwagi na wynik sprawy na rzecz pełnomocnika pozwanej, zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna o tyle, że zainicjowana nią kontrola instancyjna doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku, zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu w Brzezinach do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (tak Sąd Najwyższy w mającej moc zasady prawnej uchwale składu 7 sędziów z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. III CZP 49/07, publ. OSNC 2008/6/55).

Jedną spośród przyczyn nieważności postępowania jest wymienione w art. 379 pkt 5 k.p.c. pozbawienie strony możliwości obrony swych praw. Przyjmuje się, że pozbawienie możliwości obrony swych praw przez stronę polega na tym, że strona na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła brać i nie brała udziału w

postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem w danej instancji orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Ocena zaistnienia takiej sytuacji procesowej dokonywana być powinna w kontekście konkretnych okoliczności sprawy. Chodzi jednak tylko o wypadki rzeczywistego pozbawienia możliwości obrony, którego skutkiem było niedziałanie strony w postępowaniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. IV CSK 590/17, publ. LEX nr 2498003).

W rozpoznawanej sprawie wydanie zaskarżonego wyroku poprzedziła rozprawa w dniu 27 marca 2019 roku, na której nie był obecny ani pełnomocnik strony powodowej ani też pełnomocnik pozwanej. Strony postępowania również nie były na niej obecne. Z akt sprawy wynika, że o terminie przedmiotowej rozprawy, został zawiadomiony jedynie pełnomocnik strony powodowej i sama pozwana, nie zaś ustanowiony 15 lutego 2019 roku pełnomocnik pozwanej. Na tym terminie Sąd I instancji zamknął rozprawę i odroczył wydanie wyroku do dnia 10 kwietnia 2019 roku.

Jak stanowi przepis art. 149 § 2 k.p.c. o posiedzeniach jawnych zawiadamia się strony i osoby zainteresowane przez wezwanie lub ogłoszenie podczas posiedzenia. Z kolei zgodnie z art. 133 § 3 k.p.c. jeżeli ustanowiono pełnomocnika procesowego lub osobę upoważnioną do odbioru pism sądowych, doręczenia należy dokonać tym osobom. Nie może więc być ocenione jako prawidłowe doręczenie dokonane w sposób odbiegający od reguł przewidzianych w powyższych przepisach. W konsekwencji zawiadomienie o terminie rozprawy strony pozwanej, a nie także jej pełnomocnika procesowego, mimo jego ustanowienia przed wyznaczonym terminem - co też miało miejsce w niniejszej sprawie - nie może stanowić podstawy do stwierdzenia, że pozwana została skutecznie zawiadomiona o terminie rozprawy.

Należy przyjąć, że informacje o reprezentowaniu pozwanej w sprawie przez zawodowego pełnomocnika Sąd Rejonowy powziął najpóźniej w dniu 18 marca 2019 roku, wówczas bowiem do tego Sadu wpłynął odpis pełnomocnictwa udzielonego przez pozwaną adwokatowi G. K. do reprezentowania jej w sprawie o sygn. akt I C 312/18 (k.125-126). Ponadto, na rozprawie z dnia 27 marca 2019 roku, Przewodniczący składu orzekającego w Sądzie Rejonowym zarządził zwrot odpowiedzi na pozew, złożonej przez pełnomocnika pozwanej, co też dodatkowo potwierdza posiadanie przez Sąd wiedzy w przedmiocie reprezentacji strony przez ustanowionego pełnomocnika. Sąd Rejonowy winien był zauważyć zatem taką nieprawidłowość procesową i ją konwalidować poprzez odroczenie rozprawy stosownie do treści art. 214 § 1 k.p.c., czego jednak nie uczynił. Przeciwnie, uznał zawiadomienia o terminie rozprawy za skutecznie doręczone, zamknął rozprawę i orzekł co do istoty sprawy.

W ocenie Sądu Okręgowego, nieodroczenie przez Sąd Rejonowy rozprawy z przyczyn wymienionych w art. 214 k.p.c., a to wobec niezawiadomienia pełnomocnika pozwanej o terminie rozprawy, de facto bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, stanowi uchybienie procesowe skutkujące nieważnością postępowania z powodu pozbawienia pozwanej możliwości obrony swoich praw. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 października 2018 r., V CSK 177/18, stwierdził, że: „o pozbawieniu strony możliwości obrony swych praw przesądza kumulatywne wystąpienie trzech okoliczności: 1) naruszenia przez sąd przepisów procesowych będących źródłem uprawnień strony; 2) wpływu tego uchybienia na wyłączenie możliwości działania strony w postępowaniu oraz 3) niemożności obrony swych praw w postępowaniu w następstwie wystąpienia obu uprzednio wymienionych okoliczności. Nie dochodzi do nieważności postępowania, gdy mimo naruszenia przez sąd przepisów postępowania strona podjęła czynności w procesie.” Brak należytego zawiadomienia pełnomocnika pozwanej o terminie rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku w sprawie niewątpliwie wpłynął na niemożność podjęcia odpowiednich działań procesowych na rzecz strony, w tym na wzięcie czynnego udziału w rozprawie i ewentualnie zgłoszenie wniosków dowodowych. Takie uchybienie Sądu Rejonowego, zwłaszcza w sytuacji zwrotu odpowiedzi na pozew zawierającej stanowisko procesowe strony, twierdzenia i wnioski dowodowe, mogło mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy przez Sąd I instancji. Omawiane naruszenie przepisów procesowych poprzez niezawiadomienie pełnomocnika o terminie rozprawy nie wpłynęłoby na możliwość działania strony jedynie w sytuacji, gdyby pełnomocnik ten pomimo braku zawiadomienia stawiał się na rozprawie, co w rozpoznawanej sprawie jednakże nie miało miejsca. Godzi się przy tym podkreślić, że przepisy kodeksu postępowania cywilnego o doręczeniach mają charakter obligatoryjny, co wyłącza swobodę sądu w zakresie sposobu doręczania pism sądowych. Dyspozycja art. 133 § 3 k.p.c. wiąże zarówno sąd, jak też same strony, które jedynie poprzez

cofnięcie pełnomocnictwa lub jego ograniczenie albo upoważnienie określonej osoby do odbioru pism mogą uniknąć doręczenia przez sąd pisma do rąk osób w tym przepisie wymienionych.

W świetle art. 133 § 3 k.p.c. nie może zostać uznane za prawidłowe dokonywanie doręczeń z pominięciem ustanowionego w sprawie pełnomocnika. Oczywistym jest zaś, że niezawiadomienie o terminie rozprawy pełnomocnika pozwanej skutkuje nieważnością postępowania, gdyż narusza prawo reprezentowanej przez niego strony do obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2018 r., sygn. I CZ 3/18, publ. LEX nr 2449301). Nieważność postępowania zachodzi, jeżeli o rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku nie został prawidłowo zawiadomiony pełnomocnik procesowy strony, mimo zawiadomienia samej strony i ani strona, ani jej pełnomocnik nie wzięli udziału w rozprawie (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 325/12). Brak powiadomienia pełnomocnika strony o terminie rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku, niezależnie od poinformowania o nim strony, a w konsekwencji brak stawiennictwa strony i jej pełnomocnika na rozprawie, co do zasady musi być uznane za pozbawienie możliwości obrony jej praw, bowiem uchybienie to nie mogło zostać usunięte przed wydaniem wyroku. Nie ulega zatem wątpliwości, że w rozpoznawanej sprawie pozwana A. W. została pozbawiona możliwości obrony swoich praw, skutkującej nieważnością postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

W przypadku stwierdzenia, że strona przed Sądem I instancji została pozbawiona możliwości obrony swych praw, Sąd II instancji zobligowany jest do uchylenia zaskarżonego orzeczenia, zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością, i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania (art. 386 § 2 k.p.c.).

Postępowanie zostało dotknięte nieważnością od dnia 27 marca 2019 roku, czyli od dnia, w którym Sąd Rejonowy – mimo, iż był zobligowany – nie stwierdził braku skutecznego zawiadomienia o terminie rozprawy stronie pozwanej.

Wobec stwierdzenia nieważności postępowania Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy przeprowadzi postępowanie, powiadamiając prawidłowo o terminie rozprawy wszystkie podmioty biorące udział w tym postępowaniu.

W tej sytuacji odnoszenie się do dalszych zarzutów apelującej jest zbędne.

Mają na uwadze powyższe okoliczności, na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. i art. 108 §2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.